



Hanzhogeschool Groningen

Lectoraat
Integraal Jeugdbeleid

Leefwereld van Jongeren 10 – 14 jaar

Eindrapportage

Carina Wiekens

PK in de Wijk



Eindrapportage Werkgroep Leefwereld van Jongeren 10-14 jaar



Dr. Carina J. Wiekens (c.j.wiekens@pl.hanze.nl)

Lectoraat Integraal Jeugdbeleid, Hanzehogeschool Groningen

Groningen, september 2010

www.pkindewijk.nl

Samenvatting

Jongeren in de leeftijd van 10 tot 14 jaar maken grote veranderingen in hun leven door. Helaas geldt niet voor iedereen dat deze veranderingen probleemloos verlopen. Voor jongeren die opgroeien in de Groningse krachtwijk (Indische Buurt en De Hoogte), geldt bijvoorbeeld dat de overgang naar het voortgezet onderwijs relatief veel problemen (spijbelen, schooluitval en ander risico- en regeloverschrijdend gedrag) met zich meebrengt. In deze eindrapportage vindt u de resultaten van de inspanningen die de werkgroep Leefwereld Jongeren 10-14 jaar het afgelopen jaar geleverd heeft om problemen in kaart te brengen en te verminderen.

Meer specifiek vindt u in dit verslag een overzicht van het uitgevoerde onderzoek naar de leefwereld van jongeren die op de drempel staan om naar het voortgezet onderwijs (vo) te gaan. Vier studies zijn uitgevoerd om er achter te komen of deze jongeren goed voorbereid het vo betreden. Uit de studies blijkt dat dit niet voor alle jongeren geldt; vooral jongeren die naar het vmbo gaan weten te weinig van wat het voortgezet onderwijs ze gaat brengen en uiteindelijk kan bieden. In de discussie van de onderzoeksresultaten en in het hoofdstuk met adviezen voor de toekomst, wordt aandacht geschonken aan methoden die ingezet kunnen worden om deze 'deficiëntie' op te heffen.

Uit het onderzoek bleek verder dat jongeren uit de laatste klassen van de basisschool nog maar weinig risicogedrag vertonen. Omdat uit verschillende onderzoeken blijkt dat de iets oudere jongeren wel degelijk relatief veel risicogedrag vertonen, is het verstandig in te zetten op preventie. In dit verslag wordt een methode beschreven die dit jaar bij de doelgroep met succes uitgeprobeerd is. Positieve punten en verbeterpunten van de opgezette preventiecampagne worden in dit verslag besproken.

In het laatste hoofdstuk van dit verslag vindt u een overzicht met adviezen voor de toekomst. Dit zijn adviezen voor de korte termijn (voor de duur van het project Pedagogische Kracht in de Wijk) en voor de lange termijn (hetgeen 'zou moeten gebeuren'). Om deze doelgroep succesvol 'over te dragen' aan het voortgezet onderwijs, dient het een en ander aangepakt te worden. De vraag hierbij is niet 'Hoe zorgen we ervoor dat de jongeren het bij ons (Vensterschool Koorenspoor) goed doen?', maar 'Hoe zorgen we ervoor dat deze jongeren het straks net zo succesvol als bij ons blijven doen?'

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
INLEIDING	5
ACHTERGROND.....	5
OPDRACHTFORMULERING.....	5
SAMENSTELLING VAN DE WERKGROEP	6
AANPAK VAN DE WERKGROEP	6
STUDIES EN INTERVENTIES	8
STUDIE 1 EN 2: DE LEEFWERELD VAN JONGEREN	8
STUDIE 3 HET INSCHATTEN VAN BEROEPSNIVEAUS	11
STUDIE 4: OP DE DREMPEL VAN PO NAAR VO	11
KORTE DISCUSSIE VAN ALLE ONDERZOEKSRESULTATEN	14
EEN EERSTE INTERVENTIE	15
ADVIES VOOR VERVOLG	17
ADVIES 1: HET VERBETEREN VAN DE VOORLICHTING.....	17
ADVIES 2: INZETTEN OP PRIMAIRE EN SECUNDAIRE PREVENTIE VAN RISICOGEDRAG.....	18
PK IN DE WIJK, DE LAATSTE MAANDEN.....	19

Inleiding

Achtergrond

Hoewel kinderen op de basisscholen Karrepad en De Kleine Wereld goed lijken te presteren in vergelijking met kinderen van andere basisscholen in Groningen en het landelijk gemiddelde, blijkt uit onderzoek dat de 'jeugd' uit de oude wijken (waar deze basisscholen staan) relatief vaak spijbelt en ander regeloverschrijdend- en risicogedrag vertoont. (Bureau Onderzoek, 2007). Hiernaast blijven jongeren die uit deze wijken komen, vaker in het voortgezet onderwijs (vo) zitten en geven ze aan minder plezier op school te ervaren.

Het gegeven dat de jeugd het ondanks de relatief goede prestaties op de basisscholen, het in het vo alsnog niet goed doen, komt overeen met hetgeen de professionals aangeven die werkzaam zijn bij deze basisscholen. Meer specifiek geven leerkrachten bijvoorbeeld aan dat zij in hun klassen regelmatig 'kwetsbare kinderen' zien die op dat moment (in groep 7 of 8) nog hanteerbaar zijn, maar in het voortgezet onderwijs alsnog 'ontsporen'.

Ondanks dat het op de basisscholen in de krachtwijk dus relatief goed met de jongeren gaat, ontstaan er problemen in de overgang van het pedagogisch onderwijs (po) naar het voortgezet onderwijs (vo). De transitie van de basisschool naar het vo verloopt dus niet vlekkeloos en blijkt allerlei problemen met zich mee te brengen. Om dit probleem te onderzoeken en er mogelijke oplossingen voor aan te dragen, is de werkgroep 'Leefwereld Jongeren 10-14 jaar' in het leven geroepen. De vragen aan deze werkgroep waren:

1. Wat zijn precies de ervaren problemen?
2. Wat kunnen we voor de jongeren organiseren om de kans te vergroten dat de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs succesvol verloopt?

Opdrachtformulering

De opdrachtformulering voor de werkgroep 10-14 jarigen is in opdracht van het consortium opgesteld door een onderzoeker van het lectoraat (dr. Carina Wiekens). In de opdrachtformulering is het volgende gespecificeerd:

“De werkgroep gaat de kernvragen in twee fasen beantwoorden. In de eerste fase wordt inzicht verkregen in de leefwereld van de betreffende jongeren. Vragen die hierbij beantwoord worden, zijn:

1. *Wat gebeurt er voor de overgang naar het voortgezet onderwijs?*
2. *Hoe ziet de leefwereld van deze jongeren er uit?*
3. *Wat voor problemen kunnen er geïdentificeerd worden?*
4. *Hoe is het gesteld met de doelgerichtheid /focus van deze leerlingen?*
5. *Wat voor beschermende factoren kunnen geïdentificeerd worden?*
6. *Waardoor wordt de houding ten opzicht van het onderwijs negatiever?*
7. *Welk risicogedrag wordt vertoond en wanneer begint dat?*

Meer inzicht in de (veranderende) leefwereld van jongeren leidt tot een duidelijk beeld van de problemen die op kunnen treden bij de overgang van po naar vo. Inzicht in de problemen zorgt ervoor dat mogelijk succesvolle interventies geïdentificeerd kunnen worden.

In de tweede fase dienen de volgende vragen beantwoord te worden:

- 1. Hoe kan de overgang van het po naar het vo vergemakkelijkt worden?*
- 2. Wat voor programma's /activiteiten biedt de Vensterschool momenteel aan die erop gericht zijn de overgang zo goed mogelijk te laten verlopen en zijn deze activiteiten succesvol?*
- 3. Wat kan de jongeren op korte termijn wat betreft preventie aangeboden worden? En wat zou in de toekomst aangeboden moeten worden?"*

Samenstelling van de werkgroep

Er is een werkgroep geformeerd bestaande uit een beleidsmedewerker van de MJD, (drs. Marloes Dekker), een jongerenwerker (Arja Warris), een lid van een zorgadviesteam (Wilma Heuvelman), een senior onderzoeker uit het lectoraat Integraal Jeugdbeleid (dr. Carina Wiekens) en twee stagiaires (een stagiaire bij jongerenwerk en een stagiaire bij het lectoraat). De werkgroep is met bovenstaande vragen aan de slag gegaan.

Aanpak van de werkgroep

In de eerste fase is inzicht verkregen in de leefwereld van de betreffende jongeren en in de tweede fase is een concrete interventie ontwikkeld. Uiteindelijk is er zelfs tijd geweest om in de tweede fase in samenwerking met de werkgroep 'binnen- en buitenschools leren' een eerste interventie uit te testen en te evalueren.

Meer specifiek zijn in de eerste fase meerdere onderzoeken uitgevoerd. Een stagiaire van het lectoraat IJB, Dorien Petri (studente Toegepaste Psychologie van de Hanzehogeschool), heeft in samenwerking met Arja Warris (jongerenwerker in het Floreshuis) en Nanne Dillingh (haar stagiaire), onder supervisie van Carina Wiekens een eerste studie onder 12 jongeren uitgevoerd. Deze studie (die verderop in het verslag nader wordt toegelicht) heeft inzicht verschaft in de mogelijke problemen die deze jongeren in de overgang van po naar vo ervaren.

Een tweede studie is, eveneens onder supervisie van Carina Wiekens, uitgevoerd door Nilanka Augustijn en Inge Kamps (twee vierdejaars studenten van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening van de Hanzehogeschool). Deze studie is uitgevoerd onder een vergelijkbare groep in een andere buurt (de Schildersbuurt in Groningen). Deze studie fungeerde als 'controlegroep' waarmee de resultaten van de eerste studie vergeleken konden worden. Op deze manier is inzicht verkregen in de verschillen tussen jongeren in de krachtwijk en jongeren in andere wijken.

In een derde en vierde studie die beide later in het schooljaar plaatsvonden, is inzicht verkregen in de veranderingen die bij jongeren optreden in hun houding ten opzicht van het voortgezet onderwijs. De derde studie is wederom onder supervisie van dezelfde onderzoeker door Nilanka Augustijn en Inge Kamps uitgevoerd onder een grote groep 'controle jongeren' (jongeren die niet opgegroeid zijn in een krachtwijk). De vierde studie is door de onderzoeker zelf uitgevoerd. In deze laatste studie is een grote groep jongeren uit de krachtwijk opgenomen. De resultaten van deze twee studies waren belangrijk, omdat de kwantitatieve aard van de gegevens, de conclusies die op basis van de eerste studies getrokken konden worden, konden verifiëren. Verderop in het verslag kunt u meer over de resultaten van deze studies lezen.

In de tweede fase is door Carina Wiekens een mogelijke interventie bedacht. Het idee voor deze interventie is eerst voor vakgenoten (professionals en onderzoekers) 'getest' (in een workshop

en een presentatie op een congres) en op- en aanmerkingen zijn meegenomen in de verdere ontwikkeling van de interventie. De interventie is in samenwerking met de werkgroep 'binnen- en buitenschools leren' (door Matti Blok en Willem Hollewand) uitgewerkt. De interventie is bij jongerenwerk onder leiding van Arja Warris in samenwerking met een medewerker van oog-tv uitgezet en de eerste ervaringen met het uitvoeren van de interventie zijn inmiddels bekend. In het tweede deel van deze rapportage kunt u meer lezen over de inhoudelijke opzet van de studies en de interventies. Ook vindt u enkele concrete resultaten die de werkgroep behaald heeft.

Studies en Interventies

In dit deel vindt u een overzicht van de uitgevoerde studies, de uitgevoerde interventie en adviezen wat betreft interventies voor de toekomst. De studies die bij elkaar horen, zijn gegroepeerd. Er staat bij iedere studie wat de precieze opzet was en wat de globale resultaten zijn. Voor meer informatie over de concrete resultaten kunt u contact opnemen met Carina Wiekens.

Studie 1 en 2: De leefwereld van jongeren

De eerste twee studies hadden als doel meer inzicht in de leefwereld van jongeren uit de krachtwijk te verkrijgen. Het uitgangspunt van deze twee studies was de input van de professionals werkzaam bij Vensterschool Koorenspoor (leerkrachten en jongerenwerkers), onderzoek uitgevoerd door Bureau Onderzoek van de Gemeente Groningen en voorgaand (algemeen) onderzoek.

Uit een integratie van deze bronnen bleek dat de overgang van het po naar het vo voor veel jongeren een pittige uitdaging is. Er verandert bij de jongere veel in lichamelijk, cognitief en sociaal opzicht. Zo gaat een jongere van een relatief kleine school waarbij hij of zij één leerkracht heeft, naar een grote(re) school waarbij hij of zij elk uur een andere leerkracht voor de klas heeft staan. Ook heeft de jongeren jarenlang in een klas met grotendeels dezelfde mensen gezeten, iets wat bij de overgang naar het vo volledig verandert. Tot slot wordt er op het vo een veel grotere mate van zelfstandigheid verwacht en deze omschakeling naar een andere manier van werken kan problemen opleveren.

Echter, dit geldt voor alle jongeren. Toch blijkt dat jongeren uit de krachtwijk meer problemen ervaren dan de 'gemiddelde jongere' en de vraag die de werkgroep daarom diende te beantwoorden was wat het voor deze jongeren nu anders maakt. Wat zorgt ervoor dat jongeren uit de krachtwijken meer problemen ervaren in de overgang van het po naar het vo?

In de eerste studies zijn enkele ideeën getoetst. Wellicht (zoals ook de professionals aangeven) is er van huis uit minder stimulans om goed op school te presteren. Wellicht is het ambitieniveau van de jongeren zelf (mede hierdoor) lager. Aangezien risicogedrag in de krachtwijken op straat vaker te zien is, zou het ook nog kunnen zijn dat jongeren bepaald gedrag 'normaler' vinden dan dat jongeren uit andere wijken dat vinden. Deze ideeën zijn in de eerste studies (en ook in de erop volgende studies) getest.

Aan de eerste studie hebben 12 jongeren uit de krachtwijk deelgenomen. Alle jongeren zijn bij jongerenwerk benaderd en hebben meegewerkt aan interviews, korte vragenlijsten en enkele taken. In het onderzoek is gekeken naar het zelfbeeld van deze jongeren, hun houding ten opzicht van school en hun toekomst en naar risicogedrag. In tabel 1 vindt u enkele kenmerken van deze jongeren.

Tabel 1: Achtergrondkenmerken van de jongeren uit de krachtwijk

N = 12		
Geslacht	9 meisjes	3 jongens
Afkomst ouders	5x Nederland	7x 'anders'
Gezinssamenstelling	6 gebroken gezinnen	6 kinderen waarbij de ouders nog bij elkaar zijn
Ingeschatte vervolgopleiding (ingeschat door een professional)	8x vmbo of lager (4x speciaal onderwijs)	4x havo

Risicogedrag.

In interviews is de jongeren gevraagd wat ze van roken, drinken, op straat hangen, pesten, stelen en spijbelen vinden. Ook is de jongeren op een later tijdstip gevraagd andere jongeren te beoordelen die dergelijk gedrag vertonen. Zo lieten we de jongeren bijvoorbeeld een foto van een groep meisjes van ongeveer dezelfde leeftijd zien die op de foto drank aan het nuttigen waren. Hierbij vroegen we de jongere om aan te geven of ze deze meisjes bijvoorbeeld zouden willen leren kennen en of ze zich konden voorstellen vrienden met deze meisjes te zijn.

Uit de resultaten bleek dat alle jongeren risicogedrag als 'negatief' bestempelen. Ze geven aan dit zelf niet te willen doen en beoordelen anderen die het gedrag wel uitvoeren als (zeer) negatief. Wat negatief gedrag betreft geven de jongeren alleen aan dat ze zelf wel eens te laat op school komen en dat ze af en toe een grote mond hebben.

Deze resultaten waren niet conform de vooropgestelde hypothese ("doordat jongeren uit de krachtwijk meer geconfronteerd worden met risicogedrag, kan het zijn dat ze het als 'normaler' bestempelen en het dus als niet zo negatief beschouwen"). Er was zelfs geen enkel verschil te vinden met de resultaten die we in een andere wijk verkregen (N = 15, Schildersbuurt). Deze resultaten hebben ons dan ook positief verrast.

Zelfbeeld.

Het zelfbeeld van de onderzochte jongeren is onverdeeld positief, zowel in de krachtwijk als in de nabijgelegen buurt. Zonder uitzondering geven de jongeren aan gelukkig te zijn en zichzelf positief te waarderen. Verder geloven ze dat anderen (ouders, vrienden, leerkrachten) ze net zo positief waarderen als dat ze dat zelf doen. Zo is hun leerkracht bijvoorbeeld zonder uitzondering positief over hun schoolprestaties.

Het zelfbeeld is, zoals dat doorgaans op deze leeftijd het geval is, gerelateerd aan recentelijk plaatsgevonden gebeurtenissen. Als er dus al iets negatiefs wordt genoemd, dan heeft dit negatieve betrekking op een gebeurtenis die dezelfde dag of de dag ervoor heeft plaatsgevonden.

Deze resultaten zijn vergelijkbaar met de resultaten uit de andere wijk. Dit betekent dat jongeren in de krachtwijk niet anders naar zichzelf kijken dan kinderen uit andere wijken dat doen.

Houding ten opzicht van school.

Alle jongeren (zowel uit de krachtwijk als die in de Schildersbuurt) beoordelen hun school en hun leraren positief. Eveneens vinden jongeren uit de krachtwijk zichzelf goed op school en ook wat dit betreft wijken ze niet af van de jongeren uit de Schildersbuurt (hoewel de laatste groep gemiddeld straks naar een hogere vervolgopleiding gaat). Meer specifiek hebben we de jongeren gevraagd wat ze verwachten van het vo. We vroegen ze of ze konden inschatten of ze naar het vmbo, de havo, of het vwo zouden gaan. Hoewel de jongeren uit de Schildersbuurt dit over het algemeen goed konden, konden de jongeren uit de krachtwijk dit tot onze verbazing absoluut niet. De jongeren uit de krachtwijk gaven zelfs aan het verschil tussen de verschillende stromingen niet te kennen. Maar twee van de twaalf jongeren gaven aan de verschillende stromingen te kennen en later naar het hoger onderwijs te willen. Als gevolg hiervan gaven de meeste jongeren aan dat ze naar de havo zouden gaan (terwijl dit in werkelijkheid waarschijnlijk maar 4 van de 12 jongeren betrof). Dit gaven ze aan 'omdat het in het midden was'. Dit is een groot en opmerkelijk verschil tussen de doelgroep (de jongeren uit de krachtwijk) en de vergelijkingsgroep (de jongeren uit de Schildersbuurt).

Toekomstbeeld.

De jongeren is eveneens gevraagd wat ze later willen worden. Uit voorgaand onderzoek blijkt dat jongeren van deze leeftijd weliswaar nog geen concreet plan hebben wat betreft de toekomst, maar bijvoorbeeld al wel aan kunnen geven wat 'haalbaar' is en wat niet (of wellicht met heel veel moeite). Wederom vonden we een verschil tussen de doelgroep en de vergelijkingsgroep: Jongeren uit de krachtwijk noemden vaker beroepen die 'niet haalbaar' waren (3x op universitair niveau, 2x op HBO niveau) dan de jongeren uit de andere wijk. Tevens hebben we de jongeren gevraagd wat ze dachten dat ze moesten doen om het beroep straks uit te mogen voeren. Jongeren uit de krachtwijk (met uitzondering van 1 jongere) gaven aan dit niet te weten, maar dat "als je maar je best op school doet, het wel gaat lukken". Uit deze resultaten blijkt dat jongeren uit de krachtwijk op dit punt (begin groep 8) nog geen gevoel hebben voor het niveau van verschillende beroepen (en voor de verschillende schoolniveaus). Uit voorgaand onderzoek (zie bijvoorbeeld Hartung et al., 2005) blijkt echter dat ze dat op dit punt eigenlijk wel zouden moeten kunnen. Zonder precies te weten welke beroepen er allemaal zijn, zouden ze bijvoorbeeld moeten kunnen 'aanvoelen' dat voor een beroep als arts, advocaat, of onderzoeker een hoger onderwijsniveau nodig is dan voor een beroep als monteur of schilder. Uit dit onderzoek blijkt dat deze groep jongeren dat echter nog niet kan.

Ook hebben we beide groepen jongeren gevraagd in hoeverre ze hun toekomst positief beoordelen en in hoeverre ze succes in de toekomst denken te behalen. Beide groepen denken zonder uitzondering succesvol en gelukkig in de toekomst te worden. Dit resultaat is belangrijk, want als jongeren uit de krachtwijk bijvoorbeeld meer obstakels op hun pad zouden zien (bijvoorbeeld omdat het in hun omgeving –bij familie, burens, etc.- allemaal moeizaam verloopt) dit de motivatie van de jongeren kan ondermijnen. Hier lijkt echter geen sprake van te zijn.

Conclusies.

Uit deze twee eerste studies blijkt dat jongeren uit de krachtwijk net als de jongeren uit de Schildersbuurt, risicogedrag afwijzen. Verder beoordelen ze hun school en de leraren positief. Eventueel risicogedrag wordt dus niet 'normaler' gevonden door jongeren uit de krachtwijk en is op dit punt nog niet aanwezig. Hieruit blijkt dat eventuele problemen pas **na** de overgang naar het vo plaatsvinden.

Eveneens bleek uit deze studies dat jongeren uit de krachtwijk geen goed beeld hebben van wat ze te wachten staat zodra ze naar het vo gaan. Dit is opvallend, aangezien deze jongeren reeds in groep 8 zitten. De jongeren overschatten hun eigen kunnen (geven aan naar de havo te gaan) en hebben geen beeld van wat er nodig is voor bepaalde beroepen. Dit is een belangrijk en opvallend resultaat. Wat zijn de gevolgen hiervan voor hoe ze op het vo presteren? Als ze met 'de werkelijkheid' geconfronteerd worden? Leidt dit straks tot teleurstelling en wellicht demotivatie? In het laatste deel van deze rapportage ('Adviezen voor vervolg') wordt hier verder op ingegaan.

Studie 3 Het inschatten van beroepsniveaus

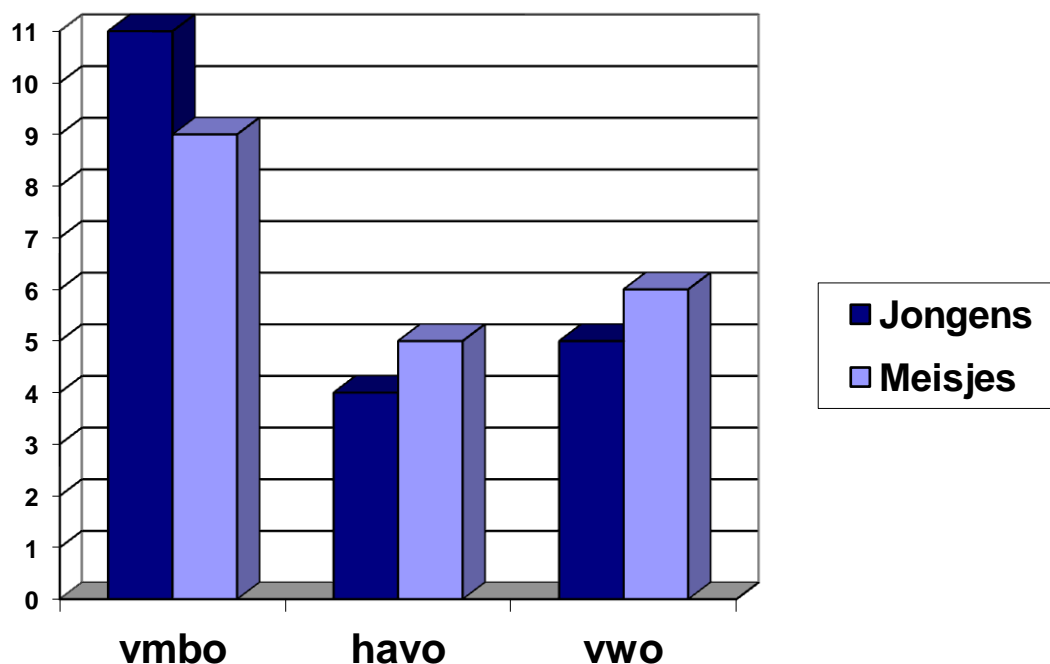
In deze studie is onderzocht hoe goed jongeren die niet opgegroeid zijn in de krachtwijk bepaalde beroepen 'op niveau' in konden schatten. De jongeren (n = 20) hebben 25 afbeeldingen plus een omschrijving van verschillende beroepen beoordeeld. Over het algemeen geldt dat de leerlingen de verschillende beroepen goed op niveau konden schatten. 20 van de meest 'duidelijke' beroepen (beroepen die het vaakst goed werden ingeschat) zijn in studie 4 in de krachtwijk gebruikt.

Studie 4: Op de drempel van po naar vo

Deze studie had als voornaamste doel de resultaten van de eerste twee studies te versterken en uit te breiden. Specifiek is in dit onderzoek –dat later in het schooljaar plaatsvond- aandacht geschonken aan de houding die jongeren hebben ten opzichte van de huidige en de toekomstige school en de toekomstvisie van deze jongeren.

Aan dit onderzoek hebben 2 groepen 8 van de OBS Karrepad meegewerkt. In totaal betrof dit 40 leerlingen, waaronder precies 20 meisjes en 20 jongens. Het onderzoek vond plaats na de CITO-toets, waardoor alle leerlingen op de hoogte waren van hun schooladvies. In figuur 1 vindt u een overzicht van het schooladvies van de jongeren.

Figuur 1: Het aantal jongens en meisjes dat respectievelijk naar het vmbo, de havo en het vwo gaat.



Houding ten opzichte van school.

Uit de resultaten van het onderzoek bleek dat meisjes school gemiddeld gezien leuker vinden dan jongens. In beide groepen was echter sprake van een score op 'boven gemiddeld' niveau, wat betekent dat de jongeren dus aangeven school gemiddeld gezien leuk te vinden.

Beoordeling eigen schoolprestaties.

De jongeren is gevraagd zichzelf een rapportcijfer voor school te geven en daarnaast aan te geven hoe goed zij op school denken te presteren. Ondanks dat alle leerlingen zichzelf gemiddeld een ruime voldoende geven, vonden we een effect van 'toekomstig schoolniveau' (vmbo, havo, vwo). Jongeren die naar het vmbo gaan, geven zichzelf gemiddeld een iets lager cijfer dan jongeren die naar de havo gaan en deze laatste groep jongeren geeft zichzelf een weer iets lager cijfer dan jongeren die naar het vwo gaan dat doen.

Opvallend, maar niet verassend, zijn de antwoorden op de vraag: 'Hoe goed denk je dat je op school bent?' Ondanks dat de helft van de kinderen 'bovengemiddeld' kan scoren, vindt maar 1 leerling zichzelf 'slechter dan gemiddeld'. 23 leerlingen vinden zichzelf 'gemiddeld', 14 leerlingen vinden zichzelf 'beter dan gemiddeld' en 2 leerlingen vinden zichzelf 'veel beter dan gemiddeld'. Er is hier dus sprake van een (gezonde) positieve bias in het inschatten van de eigen schoolprestaties. Dit resultaat is niet vreemd, aangezien zelfs professoren die werkzaam zijn bij universiteiten zichzelf over het algemeen beter vinden presteren dan gemiddeld (wat statistisch gezien onmogelijk is). De bias is positief te noemen omdat over het algemeen geldt dat een positieve identiteit op een bepaald gebied ervoor zorgt dat jongeren op dat gebied gemotiveerd zijn (en blijven) om hun best te doen.

Ondanks de gemiddelde positieve bias, vinden we ook duidelijke verschillen tussen jongeren. Jongeren die naar het vmbo en de havo gaan, verschillen niet wat betreft hun oordeel over hoe goed ze gemiddeld zijn. Echter, aspirant vwo'ers schatten zichzelf hoger in dan de aspirant vmbo'ers en de aspirant havisten dat doen. Over het algemeen kunnen we stellen dat deze resultaten grotendeels conform de realiteit zijn. De resultaten laten bovendien zien dat ondanks dat deze jongeren in een krachtwijk opgroeien, dit niet ten koste gaat van de eigen, positieve, 'schoolidentiteit'.

Toekomstige school.

De meeste jongeren geven aan straks naar 'een grotere school' te gaan, alwaar ze ieder uur een andere les en een andere leraar krijgen. Ook geven ze aan straks meer huiswerk te moeten maken. Zonder uitzondering geven de jongeren aan de overstap naar de nieuwe school leuk te vinden. Wat er inhoudelijk (wat betreft de lessen) verandert, dat wordt niet genoemd. Ook hebben de jongeren nog geen idee wat de opleiding die ze gaan volgen hen kan bieden. Onder het kopje 'toekomstvisie', hieronder, gaan we hier nader op in.

Toekomstvisie.

Aan de jongeren is de vraag gesteld of ze denken dat ze later alles kunnen worden wat ze willen. De resultaten laten zien dat jongeren die naar het vmbo gaan, vaker geloven dat ze alles kunnen worden wat ze willen dan jongeren die naar de havo gaan. Jongeren die naar het vwo gaan geloven eveneens vaker alles te kunnen worden wat ze maar willen. Wellicht het meest opvallende resultaat is dus dat aspirant havisten dit geloof niet delen. De vraag die open blijft staan, is waarom deze groep een meer pessimistisch beeld van de toekomst heeft en of de groepen zich conform de realiteit inschatten. In de alinea's hieronder gaan we hier nader op in.

Inschatten van het niveau van beroepen.

Voor 12 verschillende beroepen hebben we de jongeren gevraagd aan te geven wat zij dachten dat de meest logische vooropleiding (vmbo, havo, of vwo) was. Voor vier van deze beroepen was dit het vmbo, (bijvoorbeeld 'automonteur') voor vier de havo (bijvoorbeeld 'juf /meneer') en voor vier het vwo (bijvoorbeeld 'dokter').

Uit de resultaten bleek dat aspirant vmbo'ers veel meer inschattingsfouten maken dan aspirant havisten en aspirant vwo'ers dat doen. Hierdoor maken de aspirant vmbo'ers automatisch ook meer fouten bij de erop volgende vraag: 'Als je dat zou willen, denk je dat je dan juf (of dokter, of automonteur, of advocaat, of makelaar, etc.) kan worden?'

Opvallend is dat aspirant vmbo'ers beroepen op alle niveaus verkeerd inschatten en dus niet alleen de beroepen die voor hen niet van toepassing zijn (iets wat bij aspirant vwo'ers wel optreedt; zij zijn slechter in het inschatten van beroepen waarbij het vmbo de logische route er naartoe is). Voor een overzicht van deze resultaten, zie tabel 2.

Tabel 2: Inschattingsfouten voor verschillende 'beroepsniveaus'

<i>Inschattingsfouten:</i>			
	Beroepen waarvoor het vmbo de aangewezen route is:	Beroepen waarvoor de havo de aangewezen route is:	Beroepen waarvoor het vwo de aangewezen route is:
<i>Schoolniveau van leerlingen:</i>	Gemiddelde (<i>SD</i>)	Gemiddelde (<i>SD</i>)	Gemiddelde (<i>SD</i>)
Vmbo	2.4 (1.50)	1.8 (1.12)	1.3 (1.66)
Havo	1.4 (1.60)	1.3 (1.00)	0.7 (1.12)
Vwo	2.1 (1.42)	0.8 (0.63)	0.5 (0.52)

NB: Hoe hoger de gemiddelde score, des te meer inschattingsfouten de leerlingen in de betreffende categorie maken.

Hoe kan het dat aspirant vmbo'ers veel minder kennis hebben van wat er nodig is om een bepaald beroep straks uit te mogen voeren? Een aantal vragen uit de vragenlijst geeft een eerste indruk van wat er precies aan de hand is. De jongeren hebben enkele vragen over 'voorlichting op school' ontvangen. Op de vraag: "Heb je op school voorlichting gekregen over het voortgezet onderwijs?", geven aspirant vmbo'ers vaker dan aspirant havisten en vwo'ers aan dat ze 'geen voorlichting' hebben ontvangen. Hetzelfde geldt voor de vraag of er iets over verschillende beroepen is verteld en wat je moet doen om die beroepen straks uit te mogen voeren. Ook bij deze vraag geven aspirant vmbo'ers veel vaker aan geen informatie te hebben gekregen. Op de open vragen ("Wat is er verteld over het voortgezet onderwijs?" en "Wat is er verteld over verschillende beroepen?") antwoorden zij dan ook stevast "niets", terwijl aspirant havisten en vwo'ers bijvoorbeeld aangeven dat verteld is dat je om juf of leraar te worden minimaal de havo moet doen. Uiteraard zijn deze resultaten opmerkelijk, omdat het zeker niet zo is dat de aspirant vmbo'ers de klas uit zijn gestuurd op het moment dat er voorlichting gegeven werd over het vo en over verschillende beroepen. Hierover meer in de discussie van alle onderzoeksresultaten.

Conclusies.

Op basis van deze studie kan geconcludeerd worden dat verreweg de meeste jongeren uit groep acht van een basisschool in de Groningse krachtwijk positief denken over hun huidige school, hun schoolresultaten en de toekomstige school. Het meest opvallende resultaat uit deze studie is dat vooral aspirant vmbo leerlingen een slecht beeld hebben van het niveau van verschillende

beroepen. Hierdoor overschatten ze hun eigen kunnen, bijvoorbeeld doordat ze denken zonder problemen arts te kunnen worden. Bij aspirant havisten en vwo'ers is dit veel minder het geval. Voor deze twee groepen geldt dat ze weinig inschattingfouten maken en dat ze dus redelijk goed in kunnen schatten wat ze straks na de havo of het vwo allemaal kunnen gaan doen.

Korte discussie van alle onderzoeksresultaten

Het doel van het hier beschreven onderzoek was het in kaart brengen van de leefwereld van jongeren uit de krachtwijk. Uit alle studies bleek dat er bij 10 tot 12 jarigen nog niet veel aan de hand is; ze vinden school en hun leraren leuk en wijzen risicogedrag pertinent af. Dit resultaat is onverwacht (we hadden verwacht al een aanzet tot risicogedrag terug te vinden) en biedt hoop voor de toekomst, aangezien het 'voorkomen' van gedrag doorgaans makkelijker is dan het 'veranderen' van gedrag. Juist omdat deze jongeren niet anders reageren dan de jongeren uit nabij gelegen buurten, zou er om toekomstig risicogedrag te voorkomen (dat wel degelijk optreedt na de overgang naar het vo; zie bijvoorbeeld de resultaten van Bureau Onderzoek, 2007) een preventieproject opgezet kunnen worden. De werkgroep 'Leefwereld van Jongeren van 10-14 jaar' heeft hier in samenwerking met de werkgroep 'Binnen- en buitenschools leren' een eerste stap voor gezet. Deze eerste stap richting een effectief preventieprogramma staat in de volgende paragraaf beschreven (zie 'Een eerste interventie').

Uit deze studies bleek echter ook dat vooral jongeren die naar het vmbo gaan, geen goed beeld hebben van wat ze later allemaal kunnen worden. Nu hoeft een 12-jarige uiteraard nog niet precies te weten wat hij later wil gaan doen (dat weten volwassenen soms zelfs nog niet), maar uit onderzoek blijkt wel dat het 'gevoel voor het niveau van beroepen' op deze leeftijd aanwezig hoort te zijn. Hierdoor denken deze jongeren bijvoorbeeld onterecht dat de opleiding die ze gaan volgen (het vmbo) de 'aangewezen route' is om arts of advocaat te worden.

Opmerkelijk is dat aspirant vmbo'ers vaker aangeven geen voorlichting te hebben ontvangen dan aspirant havisten en vwo'ers. Uiteraard is dit niet het geval en hebben ook de aankomende vmbo'ers wel degelijk voorlichting ontvangen. Blijkbaar hebben deze jongeren dit echter niet voldoende geregistreerd. Wellicht het eenvoudigst is om als oorzaak aan te wijzen dat zij waarschijnlijk het slechtst kunnen leren en dus wellicht minder onthouden. Echter, deze verklaring is vreemd (de geheugens van deze leerlingen mag dan wellicht in sommige gevallen minder goed zijn, dat ze niets zouden onthouden is niet realistisch). Bovendien zou dan ook verwacht kunnen worden dat aankomende vwo'ers de voorlichting (en hetgeen tijdens de voorlichting verteld is) beter onthouden dan aankomende havisten en dit is niet het geval. Een meer waarschijnlijke verklaring is dat de aangeboden voorlichting bij deze jongeren geen voedingsbodem heeft gevonden.

Als gekeken wordt naar de vooropleiding en de beroepen die de ouders van deze jongeren uitvoeren, dan blijkt dat deze groep 'minder' voorbeelden heeft (de ouders zijn bijvoorbeeld vaker werkloos dan in de andere groepen). Het kan mede hierdoor zo zijn dat in hun omgeving de variëteit aan uitgevoerde beroepen beperkt(er) is, niet alleen door werkloosheid, maar ook doordat ouders zeer laaggeschoolde beroepen uitvoeren (bv. schoonmaker en verkoper bij een meubelwinkel). Het zou kunnen zijn dat aspirant havisten en vwo'ers wat dit betreft in een rijkere omgeving opgroeien, waardoor ze met meer beroepen (en wellicht opleidingen) 'kennis kunnen maken' en waardoor een voorlichting beter aansluit bij de kennis die ze al hebben. Het is bijvoorbeeld makkelijker om te onthouden dat voor een beroep als 'makelaar' de 'havo' de aangewezen route is, als je zelf een makelaar kent, of als je ouders hierover verteld hebben. Mocht deze interpretatie kloppen, dan kan er wellicht iets gedaan worden aan de voorlichtingsmethoden die gegeven worden in groep 8, zodat deze methoden ook goed

aansluiten bij de belevingswereld van deze groep jongeren (meer hierover in het volgende hoofdstuk).

Los van de precieze verklaring van dit resultaat, lijkt het van groot belang om deze jongeren te voorzien van meer kennis over opleidingen en beroepen. Stel dat een jongere bedenkt dat hij of zij arts wil worden en vervolgens op het vmbo erachter komt dat dit hoogstwaarschijnlijk niet gaat lukken, dan kan dit tot demotivatie leiden. Wellicht is het in dit verband verstandig om deze groep jongeren juist te leren wat er wel allemaal mogelijk is. Meer hierover in het volgende hoofdstuk 'Advies voor vervolg'.

Een eerste interventie

Op basis van de verkregen resultaten over de houding van deze jongeren ten opzichte van allerlei risicogedragingen, is in de tweede fase een interventie opgezet. Bekend is dat deze groep jongeren wel degelijk een groot risico loopt om over enkele jaren bepaald risicogedrag te gaan vertonen. Inmiddels mag ook uit deze studies blijken dat hier nog niet veel van aanwezig is onder 10 tot 12 jarigen. Een vraag die dus gesteld kon worden, is hoe het risicogedrag te voorkomen. Een logische aanpak hierbij is gericht op primaire en eventueel secundaire preventie-strategieën.

Een preventiecampagne (met als werktitel '10-14 jarigen, keep up the good work') is opgezet. De campagne heeft als belangrijk uitgangspunt dat als jongeren zich openlijk en duidelijk uitspreken tegen het risicogedrag (omdat ze de risico's van het gedrag en de consequenties van het gedrag kennen en omdat ze het eenvoudigweg 'stom vinden'), ze meer 'weerbaar' zijn op het moment dat ze toch in verleiding worden gebracht. Om de 'statements' van de jongeren zelf meer betekenis te geven, is het hierbij de bedoeling dat ze een product ontwikkelen (bv. posters of films) waarin duidelijk naar voren komt dat zijzelf 'tegen' het risicogedrag zijn. Het streven hierbij is dat dit materiaal vervolgens getoond wordt aan andere jongeren. De jongeren ontwikkelen in feite dus voorlichtings-/preventiemateriaal voor andere jongeren.

Een eerste pilot is uitontwikkeld in samenwerking met de werkgroep binnen- en buitenschools leren. In de pilot is met strategieën geëxperimenteerd die moeten leiden tot het voorkomen van roken, het nuttigen van alcohol, spijbelen en pesten. De pilot bestond uit zes bijeenkomsten die georganiseerd werden door jongerenwerk in het plaatselijke buurthuis. In deze zes bijeenkomsten heeft een groep meisjes verschillende taken uitgevoerd, onder andere 'discussies over risicogedrag', 'het interviewen van elkaar over risicogedrag', 'kennisoverdracht (d.m.v. kaartspelletjes, bv. "Hoe oud moet je zijn om alcohol te mogen nuttigen?") en het bedenken en uitvoeren van 'risicoscenario's' (wat is verkeerd en hoe doe je het in een dergelijke situatie goed?) voor een camera. Deze eerste ervaringen met verschillende methodieken en verschillende onderwerpen hebben een schat aan informatie opgeleverd. De indruk onder alle betrokkenen is dat deze aanpak, mits het verder uitontwikkeld kan worden, zeer succesvol bij de doelgroep kan zijn. Begeleiders en deelnemers hebben enthousiast gereageerd en serieus aan de taken meegewerkt. Een van de behaalde successen is bijvoorbeeld dat enkele filmpjes die grotendeels door de jongeren zelf zijn gemaakt, vertoond zijn in de klas waarin ze zitten en bovendien op internet zijn gezet. In een van de films zie je de jongeren zich overduidelijk uitspreken tegen het risicogedrag ("Ik ga nooit roken!"), wat volgens psychologische principes als 'consistentie' ertoe leidt dat de drempel voor deze jongeren om wel te gaan roken, verhoogd is.

Vanwege het korte tijdsbestek is het niet mogelijk geweest om een goede effectmeting uit te voeren. De pilot had dan ook als voornaamste doel om te testen of een dergelijke aanpak bij de beoogde doelgroep aan zou sluiten. Dit is overduidelijk het geval. Tevens is op basis van de

eerste ervaringen meer duidelijkheid verkregen omtrent de specifieke gedragingen waar we ons op kunnen richten (vooral op 'roken', 'drinken', 'pesten' en 'spijbelen', maar niet op 'drugsgebruik') en de methoden die aanslaan (bv. het maken van films werkt bijzonder goed) en verder uitgewerkt dienen te worden (meerdere 'spelvormen' en goed voorlichtingsmateriaal). Al met al is deze pilot zeer succesvol te noemen (zie <http://www.stadgerstv.nl/home/wijken/korrewegwijk/view/1207-roken-en-drinken> voor een voorbeeld hiervan). Meer tijd is echter nodig om de methodieken door te ontwikkelen en een infrastructuur te vinden voor het uitvoeren van deze preventiecampagne. Zie ook het volgende hoofdstuk voor enkele ideeën hierover.

Advies voor vervolg

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat het met de jongeren op de basisscholen goed gaat. Echter, als het onmiddellijk na de overstap naar het voortgezet onderwijs alsnog verkeerd gaat (wat uit diverse bronnen blijkt), dan is al het werk dat is verzet in deze eerste jaren voor niets geweest. Belangrijk is het dus om de jongeren zo goed mogelijk voor te bereiden op hun toekomst. De resultaten van de werkgroep 'Leefwereld Jongeren 10-14 jaar' bieden enkele concrete aanknopingspunten om dit te bereiken.

Op basis van de in het vorige hoofdstuk uitgevoerde activiteiten, is het mogelijk enkele adviezen te formuleren voor de toekomst. Uit de eerste uitvoeringsfase (het onderzoek) is gebleken dat het in groep 7 en 8 op meerdere vlakken goed gaat met de jongeren. Niet alleen zijn hun schoolprestaties relatief gezien op peil, ook risicogedrag keuren deze jongeren (nog) af. Toch blijkt dat het in het voortgezet onderwijs met veel van deze jongeren niet goed gaat. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen, kan op basis van de onderzoeksresultaten, de volgende twee adviezen geformuleerd worden:

1. Het verbeteren van voorlichting over het voortgezet onderwijs en de mogelijkheden die verschillende stromingen bieden zodat de voorlichting óók aansluit bij de toekomstige vmbo'ers.
2. Wat het voorkomen van risicogedrag betreft is het verstandig om in te zetten op primaire en secundaire preventie.

Advies 1: Het verbeteren van de voorlichting

Omdat uit het huidige onderzoek gebleken is dat de voorlichting over het VO en verschillende beroepen zoals die momenteel gegeven wordt in de klassen, vooral bij aankomende vmbo'ers niet beklijft, is het advies de voorlichting juist voor deze 'risicogroep' (zowel spijbelen als schooluitval op het vo komt in deze groep het vaakst voor) aan te passen. Over het algemeen geldt dat als mensen 'een beeld' hebben van wat er in de toekomst allemaal mogelijk is, ze meer gemotiveerd zijn om er iets van te maken. In dit geval geldt dus dat als jongeren een beeld hebben van wat ze later allemaal kunnen gaan doen mits ze een bepaalde opleiding volgen, ze meer gemotiveerd blijven om de opleiding te volgen.

Het aanpassen van de voorlichting vindt idealiter in twee stappen plaats. De eerste stap houdt in dat onderzocht wordt waarom deze groep zich weinig herinnert van de voorlichting. Sluit de huidige voorlichting niet aan bij hun belevingswereld? Kunnen ze het (wellicht daardoor) niet volgen? Wat weten ze eigenlijk allemaal al wél en hoe kan bij die kennis aangesloten worden? Of vinden ze de huidige voorlichting wellicht niet interessant? (En zo nee, waarom niet?) De tweede stap houdt in dat er geëxperimenteerd wordt met andersoortige methoden om de informatie over te brengen. Is het bijvoorbeeld mogelijk de jongeren de opdracht te geven om iemand te zoeken die het vmbo (of iets vergelijkbaars) gevolgd heeft en diegene over zijn werk te ondervragen (eventueel met wat voorgestructureerde vragen)? In de klas kan de verkregen informatie vervolgens met elkaar gedeeld worden, waardoor meerdere beroepen de revue passeren. Uiteraard is het, omdat het een klassikale oefening is, in dit geval voor aankomende havisten en vwo'ers de vraag om iemand te zoeken die respectievelijk de havo of het vwo heeft gevolgd. De verdere opdracht blijft voor deze twee groepen hetzelfde. Deze methode kan ertoe leiden dat de stof voor aankomende vmbo'ers wat levendiger wordt.

Ook kan gedacht worden aan het uitnodigen van enkele rolmodellen. Dit is een vaak toegepaste en succesvolle methode om jongeren kennis te laten maken met wat hun toekomst zou kunnen worden (zie voor een succesvol voorbeeld van het gebruik van in dit geval vrouwelijke rolmodellen om meisjes erop te wijzen dat bèta en techniek ook voor hen interessante mogelijkheden biedt, www.vhto.nl). Verder is het wellicht verstandig om de stof 'op de jongeren toe te passen', bijvoorbeeld doordat ze een of meerdere beroepen moeten kiezen en zich dan vervolgens voor moeten stellen hoe het zou zijn om dat beroep uit te oefenen.

Omdat op dit moment niet geheel duidelijk is waarom aankomende vmbo'ers weinig onthouden van de huidige voorlichting en het zeker nog niet duidelijk is wat dan wel werkt, is het, zoals genoemd, verstandig om dit eerst te onderzoeken. Hiermee kan voorkomen worden dat een nieuwe voorlichting alsnog niet aansluit bij deze groep jongeren. Vele mogelijkheden zijn er om informatie over te brengen en jongeren te motiveren, het is alleen belangrijk te weten wat bij deze specifieke groep het best aansluit. Voor advies, vragen, onderzoek en/of ontwikkeling van methodieken kan een beroep worden gedaan op het lectoraat IJB.

Advies 2: Inzetten op primaire en secundaire preventie van risicogedrag

De afgelopen maanden is enige ervaring opgedaan met technieken om risicogedrag bij jongeren te voorkomen. De eerste reacties op het project zijn zowel van de 'uitvoerende kant' (o.a. jongerenwerk) als van de deelnemende kant (de jongeren zelf) positief. Vanwege het korte tijdsbestek waarin het een en ander opgezet en uitgevoerd diende te worden, is er geen tijd geweest voor: a) uitontwikkeling van de methodieken en het ontwikkelen van een draaiboek, b) effectonderzoek waarmee de beoogde effecten uitvoerig onderzocht kunnen worden en c) een plan voor de 'infrastructuur' van dergelijke projecten. Het advies voor de toekomst heeft dan ook met deze punten te maken.

Uitontwikkeling van de methodieken en het schrijven van een draaiboek.

Op dit moment zijn enkele methodieken toegepast (o.a., bewustwording door interviews en discussie, commitment door scenario's uit te spelen, voor de camera het gewenste gedrag te bevestigen en preventiemateriaal –een film- te maken en te vertonen aan anderen). Enkele beoogde methodieken dienen verder uitgewerkt te worden.

Uit de evaluatie met de betrokkenen is naar voren gekomen dat het belangrijk is een keuze te maken voor één of enkele risicogedragingen en daar per bijeenkomst ruim de tijd voor te nemen (nu werden er vaak meerdere gedragingen per bijeenkomst behandeld). Voor de huidige doelgroep lijkt vooral 'drankgebruik', 'roken' (eventueel aangevuld met softdruggebruik), 'spijbelen' en 'pesten' geschikt te zijn. Deze thema's sluiten bij hun belevingswereld aan in de zin van dat de meesten er nog geen (en sommigen er 'weinig') ervaring mee hebben (afgezien van 'een slokje alcohol' of 'een trekje van een sigaret'). Het gedrag is dus saillant, maar nog niet in zoverre onder deze doelgroep aanwezig dat tertiaire preventie nodig is. Met andere woorden, primaire preventie (het voorkomen van gedrag) en secundaire preventie (beginnend gedrag bijsturen) gericht op deze thema's, lijkt voor de doelgroep uiterst geschikt.

Eveneens is uit de evaluatie naar voren gekomen dat sommige methodieken verder ontwikkeld dienen te worden. Het voorlichtingsmateriaal dient uitgewerkt te worden (wat zijn precies de risico's van bijvoorbeeld alcoholgebruik?) en de bijeenkomsten dienen meer gestructureerd te worden. Tegelijkertijd hebben jongerenwerkers aangegeven het prettig te vinden als het draaiboek de ruimte biedt om per bijeenkomst uit verschillende technieken (bv. discussie, voorlichting, interviews, filmpjes kijken, etc.) te kunnen kiezen. Om dit te bewerkstelligen is het belangrijk het gebruikte materiaal in kaart te brengen en nieuw materiaal te ontwikkelen. Belangrijk is dus om een draaiboek te ontwikkelen waarin technieken gespecificeerd zijn (en bovendien duidelijk vermeld wordt hoe deze technieken toe te passen), maar waarin de ruimte wordt geboden om zelf per bijeenkomst een thema's te kiezen en daarbij verschillende technieken toe te passen.

Effectmetingen.

Hoewel de effecten tijdens het project positief te noemen zijn, is het belangrijk om vooral de lange termijn effecten van deelname aan het project te meten. Vertonen jongeren die deel hebben genomen in vergelijking met een controlegroep na een jaar minder risicogedrag? En hoe is dit na twee jaar? Als het project daadwerkelijk langdurige effecten heeft (wat met enige aanpassing en wellicht follow-up bijeenkomsten waarin niet alleen de effectmetingen verricht worden, maar ook nogmaals met de jongeren gesproken wordt over het risicogedrag en het project), dan kan het op meerdere plaatsen structureel ingezet worden.

Infrastructuur.

Dit project is opgepakt en uitgevoerd door jongerenwerk en meer specifiek, door Arja Warris die sinds enige jaren jongeren uit de krachtwijk opvangt en activiteiten voor deze jongeren organiseert. Deze activiteiten vinden plaats in het Floreshuis, het buurthuis dat onderdeel is van de Vensterschool.

Voor de toekomst dient nagedacht te worden over het belang en de plaats van dit project. Is het verstandig om het bij jongerenwerk te houden? Een gevolg hiervan is dat een kleinere groep jongeren bereikt wordt dan bijvoorbeeld het geval zou zijn als het op de scholen of wellicht in de buitenschoolse opvang plaats zou vinden. Mocht ervoor gekozen worden het project inderdaad bij jongerenwerk te houden, dan rijst de vraag wat de basisscholen kunnen contribueren om het 'nieuws te verspreiden' en de effecten van het project te vergroten.

De jongeren die deelnamen aan het project, bleken achteraf trots te zijn op de producten die zij ontwikkeld hadden (preventiemateriaal in dit geval in de vorm van zelf opgenomen films).

Enkele deelnemers hebben vervolgens gevraagd of ze het preventiemateriaal in hun klas mochten vertonen. De betreffende leerkracht heeft hiermee ingestemd, waarna er aandacht is geschonken niet alleen aan wat deze jongeren gedaan hebben, maar ook aan het risicogedrag. Mocht het project bij jongerenwerk blijven, dan is dit wellicht een goede methode om een grotere doelgroep te bereiken. In dit geval is het verstandig het een en ander te formaliseren (Wanneer vindt het project plaats en wanneer zou er aandacht op de scholen aan besteed kunnen worden?).

Andere externe partijen hebben inmiddels interesse getoond voor het project. Verslavingszorg Noord Nederland heeft enthousiast gereageerd, waardoor het wellicht mogelijk is het project uit te breiden (meerdere doelgroepen, grotere groepen, etc.). Geadviseerd wordt om geïnteresseerde partijen en belanghebbende partijen bijeen te brengen. In een gesprek kan vervolgens nagegaan worden wie wat wanneer kan en wil gaan doen en wie wat kan bijdragen om het succes van het project te bevorderen.

De hamvraag bij het vormgeven van een infrastructuur voor dergelijke projecten is wie verantwoordelijk *zou moeten zijn* voor wat. Vanuit een basisschool kan bijvoorbeeld aangegeven worden dat men slechts verantwoordelijk is voor 'het onderwijs' (de overdracht van kennis en vaardigheden) en enkele opvoedingstaken die direct gerelateerd zijn aan het onderwijs. Echter, als dit betekent dat leerlingen bijvoorbeeld wel de kennis en vaardigheden vergaren die nodig zijn om straks met succes het voortgezet onderwijs in te gaan, maar stranden om redenen als 'spijbelen' en een vaak met risicogedrag gepaard gaande 'anti-school houding', dan is al het verzette werk voor deze groep wellicht voor niets geweest. Voor scholen die 'risicjongeren' moeten voorbereiden op het VO, is het dan dus wellicht verstandig om verder te gaan dan noodzakelijk is. Er dient serieus over nagedacht te worden of deze specifieke groep jongeren straks goed voorbereid (op alle vlakken) het VO in gaat. Mocht dat niet het geval zijn, dan is inzet van alle partijen in de Vensterschool nodig om dit alsnog te bewerkstelligen. Dit is zeker niet alleen de verantwoordelijkheid van de scholen, maar aangezien zij als 'kernpartners' beschouwd kunnen worden, is een minimale inzet voor dergelijke projecten wenselijk.

PK in de wijk, de laatste maanden

In de laatste maanden dat het project Pedagogische Kracht in de Wijk plaatsvindt, kunnen niet alle bovenstaande adviezen uitgevoerd worden. In de laatste maanden zou echter nog wel een aantal 'losse eindjes' aangepakt kunnen worden. Ten eerste dient nagedacht te worden over de voorlichting over het VO en dan vooral voor de jongeren die naar het vmbo gaan. Wat kan wellicht volgend jaar al verbeterd worden? Ten tweede dient nagedacht te worden over het eventueel doorontwikkelen en vormgeven (niet alleen inhoudelijk, maar ook wat betreft de infrastructuur) van de preventie gericht op risicogedrag. Willen 'we' hiermee verder (en wie zijn 'we'?), hoe moet dit vormgegeven worden en wie gaat dit doen? Het in ieder geval 'vastleggen' van alle gebruikte (en wellicht mogelijk nieuwe) technieken is hierbij gewenst om de resultaten van het project te borgen.



Lectoraat Integraal Jeugdbeleid
Postbus 70030
9704 AA Groningen
Tel: 050 - 595 7773
lectoraatijb@org.hanze.nl
www.hanze.nl/integraaljeugdbeleid

